

fo.remissvar@regeringskansliet.se

kopia

alfred.pucek@regeringskansliet.se

Remiss av betänkandet Motståndskraft i samhällsviktiga tjänster (SOU 2024:64)

Diarienummer F62024/01550

Sammanfattning

Svenskt Vatten är positiv till att utredningen inte föreslår skyldigheter utöver vad som följer av miniminivån i direktivet. Eftersom den föreslagna lagen om motståndskraft i samhällsviktiga tjänster kommer att innebära nya krav för berörda va-organisationer och ökade kostnader är det bra att kraven i nuläget inte går längre än vad direktivet kräver.

Svenskt Vatten instämmer i förslaget att Livsmedelsverket ska vara tillsynsmyndighet för sektorerna dricksvatten respektive avloppsvatten. Livsmedelsverket är i dag tillsynsmyndighet för leverans och distribution av dricksvatten (NIS-direktivet) och har ett upparbetat arbetssätt för tillsynen.

Att räkna kommunala bolag som enskilda verksamhetsutövare gör att sanktionsbeloppets maxnivå är 10 gånger högre än för en offentlig verksamhet. Svenskt Vatten anser att detta inte är logiskt eller rimligt när det gäller den allmänna VA-försörjningen, vilken är ett kommunalt uppdrag (ett offentligt ansvar) oaktad organisationsform. Sanktionsbeloppet måste vara organisationsneutralt och relatera till själva uppdraget/ansvaret och inte baseras på hur arbetet är organiserat.

Bakgrund

Försvarsdepartementet har remitterat betänkandet Motståndskraft i samhällsviktiga tjänster (SOU 2024:64). Betänkandet behandlar implementering av EU-direktivet om kritiska entiteters motståndskraft (CER-direktivet) i svensk rätt. Utredningen föreslår att direktivet införlivas genom en ny lag; lagen om motståndskraft hos kritiska verksamhetsutövare.

Direktivet ställer krav på att kritiska verksamhetsutövare ska göra en riskbedömning och vidta åtgärder för motståndskraft inklusive bakgrundskontroller i syfte att stärka motståndskraften för samhällsviktiga tjänster samt rapportera incidenter. Direktivet innehåller bestämmelser om tillsyn och sanktioner.

Direktivet är ett minimidirektiv med innebörd att den svenska lagstiftningen skulle kunna innehålla mer långtgående skyldigheter. Utredningen föreslår dock inte några skyldigheter utöver vad som följer av direktivet.

Svenskt Vatten är branschorganisation för kommunerna och de kommunala va-organisationerna som tillhandahåller allmänna vattentjänster genom att leverera dricksvatten samt ta omhand och rena spill- och dagvatten i enlighet med lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster. Va-verksamheten bedrivs huvudsakligen i någon av följande tre former; kommunal förvaltning, kommunalt bolag (ägt av en eller flera kommuner tillsammans) eller i ett kommunalförbund. Ett stort antal av Svenskt Vattens medlemmar omfattas sedan tidigare av NIS-direktivet som genomförs i den s.k. NIS-lagen¹ genom att de levererar och distribuerar av dricksvatten.

Svenskt Vattens synpunkter

Generella synpunkter

Svenskt Vatten positiv till att utredningen inte föreslår några skyldigheter utöver vad som följer av miniminivån i direktivet. Eftersom den föreslagna lagen om motståndskraft i samhällsviktiga tjänster kommer att innebära nya krav för berörda va-organisationer och ökade kostnader är det bra att kraven i nuläget inte går längre än vad direktivet kräver.

I många delar föreslås bemyndiganden för tillsynsmyndigheten eller Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) att meddela föreskrifter. Svenskt Vatten har förståelse för att allt varken kan eller ska regleras på lag- eller förordningsnivå men de många bemyndigandena till olika myndigheter gör det svårt att bedöma vilka konsekvenser förslaget kommer att få för va-organisationerna. Det är viktigt att det är tydligt vilka krav som ska gälla. Det behöver vara lätt för verksamhetsutövarna att göra rätt, exempelvis ska det inte finnas några tveksamheter om huruvida verksamheten omfattas av kraven i lagstiftningen och tillhörande föreskrifter.

Vägledning blir ett viktigt stöd i att uppnå ett rimligt skydd. Vägledningarna behöver sannolikt tas fram i samverkan mellan olika ansvariga myndigheter.

Gränsdragningen gentemot Säkerhetsskyddslagen (2018:585) blir viktig och behöver utifrån de nya reglerna förtydligas. Det bör på ett heltäckande och samlat sätt beskrivas hur CER- och NIS2-regleringarna förhåller sig till säkerhetsskyddslagstiftningen. Detta kan med fördel göras genom av vägledningar som beskriver viktiga likheter, skillnader och gränssytor mellan lagstiftningarna.

5.2.1 Offentliga verksamhetsutövare

Utredningen föreslår att kommunala bolag kan bli enskilda verksamhetsutövare medan kommunalförbund föreslås bli offentliga. Att räkna kommunala bolag som enskilda verksamhetsutövare gör att sanktionsbeloppets maxnivå är 10 gånger högre än för en offentlig verksamhet. Svenskt Vatten anser att detta inte är logiskt eller rimligt när det gäller den allmänna VA-försörjningen, vilken är en kommunal angelägenhet och ett offentligt ansvar. Den enda egentliga skillnaden dem emellan handlar om att verksamheterna bedrivs utifrån olika former, något som är tillåtet enligt annan lagstiftning. Samma kommentar gäller för bedömningen som gjordes i delbetänkandet för NIS2.

¹ Lagen (2018:1174) om informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster.

6.5 Beslut om identifiering och underrättelse om skyldigheter

Enligt utredningen är det respektive utsedd tillsynsmyndighet som skall peka ut vilka verksamhetsutövare som är "kritiska verksamhetsutövare".

Betänkandet har dock inte beskrivit hur bedömningen kommer göras och ifall Kommunen/organisationen ska eller förväntas medverka i det arbetet samt hur omfattande arbetsinsatsen är.

8.3 Incidentrapportering

Svenskt Vatten instämmer med betänkandet att rapporteringen av incidenter skall ske till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB). Det är angeläget att incidentrapportering kan ske enkelt och informationssäkert. Det är en fördel att rapporteringen enligt både NIS2- och CER-direktiven kan samordnas på ett effektivt sätt. Det är viktigt att systematik och terminologi kring vad som avses med en betydande störning blir tydligt i föreskrifterna. Att gemensamma kriterier tas fram för vilka incidenter som förväntas rapporteras och vad incidentrapporten ska innehålla. Synkronisering med lagen om cybersäkerhet är viktigt.

Vi konstaterar att rapporteringsskyldighet av incident kan komma i konflikt med säkerhetsskyddsregleringen (delning av säkerhetskänsliga uppgifter), där man idag rapporterar till Säkerhetspolisen eller ansvarig tillsynsmyndighet.

9 Bakgrundskontroll

Svenskt Vatten är positiva till ett lagstöd om bakgrundskontroller. Utredningen föreslår att förnyad bakgrundskontroll ska göras när det finns skäl för det, men senast två år från den senaste kontrollen. Det måste finnas en tydlighet i vad som kan anges som tillräckliga skäl. Det kan bli administrativt tungt att göra kontroll igen efter två år.

10 Tillsyn

Svenskt Vatten instämmer i förslaget att Livsmedelsverket bör vara tillsynsmyndighet för sektorerna dricksvatten respektive avloppsvatten. Livsmedelsverket är i dag tillsynsmyndighet för leverans och distribution av dricksvatten enligt Lagen (2018:1174) om informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster och har ett utarbetat arbetssätt för tillsynen. Svenskt Vatten bedömer att Livsmedelsverket har goda förutsättningar att bedriva tillsyn även för avlopp. Det är också positivt att tillsynsuppdraget fördelas på en myndighet då majoriteten av Svenskt Vattens medlemmar bedriver verksamhet med både dricksvatten och avlopp. Svenskt Vatten vill trycka på vikten av att tillsynsmyndigheten stödjer kritiska verksamhetsutövare på ett dialog- och förtroendebaserat sätt. Denna form av stöd bidrar till att ytterligare öka effekten av regleringarna. Det innebär rådgivning/vägledning och inte enbart tillsyn.

Anders Almgren
Ordförande
Svenskt Vatten AB:s styrelse

Pär Dalhielm
VD
Svenskt Vatten AB